

TEMA BROJA
Može li Crna Gora i
kako ojačati svoj
administrativni
kapacitet za proces
pridruživanja
Evropskoj uniji

INTERVJU
Dr Rado Genorio,
Visoki zvaničnik
Vlade Republike
Slovenije,
rukovodilac procesa
pridruživanja EU

ANALIZA

Zašto skoro četiri petine
građana Crne Gore podržava
pridruživanje Evropskoj uniji

UVODNIK

Dok se na crnogorskoj političkoj sceni iza nje zahuktavaju pripreme za referendum o nezavisnosti, malobrojni Vladin tim uključen u pregovore o sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju se intenzivno priprema za drugu rundu pregovora sa predstavnicima Evropske komisije koja će biti 21. i 22. februara 2005. Fokus javnosti usmjeren je, prirodno, na ovo prvo jer državni okvir već godinama opterećuje sva ostala, životno važna, pitanja. Tek sada zvuče realnim najave da će uskoro to biti skinuto sa dnevnog reda, što nagovještava da bi Crna Gora konačno mogla da se ozbiljno pozabavi sobom. Da vidi gdje je, kakva je, što joj nedostaje da se primakne društvu ozbiljnih uređenih država, koje je bolesti muče i kako može da se izliječi!

Do sada su sve boljke sakrivane ispod tepiha da bi se sačekao povoljniji trenutak, što je savršen izgovor neodgovornim političarima da malo što rade i što duže zadržavaju status quo. Jer, birači su sve praštali – jedni samo da vide obnovljenu državu Crnu Goru, a drugi da konačno sruše režim i ostanu u bratskom zagrljaju Beograda. Kada bude jasno koja je od te dvije opcije prevladala pojaviće se neka nova pravila igre. Tada će onaj ko nešto obeća prije izbora dobro voditi računa da to i ostvari. Birači neće olako praštati zbog nekog višeg cilja.

Ko god dođe na vlast moraće da se pozabavi primjenom evropskih pravila: ukidanjem raznih monopola, borbom protiv korupcije i kriminala... Istovremeno će, ako želi pridruživanje EU, morati da pripremi program jačanja administrativnog kapaciteta kako bi Brisel vidio da pred sobom ima ozbiljnog sagovornika. To je, između ostalih, tema januarskog EIC Biltena o kojoj, u svom autorskom tekstu, piše i ugledna ekspertkinja EUISS-a dr Judy Batt. Dr Batt će biti redovni kolumnista EIC Biltena, koji ostaje otvoren za sve vaše prijedloge koje nam možete slati na e-mail adresu eicbilten@cg.yu. N.R.

NAKON ŠESTOMJESEČNOG PREDSEDAVANJA VELIKE BRITANIJE EVROPSKOM UNIJOM

Austrija na čelu 25-orice

Nakon Velike Britanije, Austrija će narednih šest mjeseci predsjedavati Evropskom unijom. Uz obećanje da će Stari kontinent učiniti "snažnim i pouzdanim svjetskim partnerom", austrijski zvaničnici su najavili da će se Beč koncentrisati na svakodnevne probleme kao što su nezapošljenost i ekonomski rast, "uz podsticanje povjerenja građana u evropski projekat".

Ključne tačke u odnosima evropske 25-orice su pitanja ustava, budžeta i proširenja Unije, s tim što će, prema izjavama austrijskih zvaničnika, proširenje biti jedan od prvih ciljeva. Zato je za mart je najavljeno i sazivanje ministarske konferencije EU i zapadnobalkanskih država za čije pridruživanje EU se sama Austrija snažno zalaže.

Što se tiče Crne Gore, Austrija je za kratko vrijeme u crnogorskoj javnosti stekla status prijateljske zemlje tako da crnogorski zvaničnici očekuje da bi mogla odigrati važnu ulogu prilikom eventualnog međunarodnog priznanja crnogorske nezavisnosti, ako to bude rezultat demokratskog referenduma u aprilu.

Predsednik Austrije Heinz Fisher

nedavno je kazao da je SCG korisna, ali i da ujedno postoji neosporivo pravo građana Crne Gore da se izjasne na referendumu o svojoj budućnosti.

Austrijska Vlada izračunala je da će je predsjedavanje koštati 57 miliona eura, pri čemu je osnovni budžet u nadležnosti Ministarstva spoljnih poslova i iznosi 40 miliona eura. Iz tih sredstava biće plaćene tzv. osnovne usluge, poput prevodilaca, voznog parka, tehnike, kao i troškovi organizacije konferencija. Za dodatne mjere bezbjednosti predviđeni su izdaci od 13,4 miliona eura, koje stoje na raspolaganju Ministarstvu unutrašnjih poslova. Pod pojam "bezbjednost" spadaju i izdaci od 3,7 miliona eura, koje će dobiti Ministarstvo odbrane.

POSLEDNJE UPOZORENJE EVROPE VLASTIMA U BEOGRADU

General stopira pregovore?

Evropski zvaničnici poslali su posljednje upozorenje vlastima u Beogradu da što prije izruče sudu u Hagu generala Ratka Mladića jer, u suprotnom, postoji mogućnost da Brisel prekine pregovore o sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa Srbijom i Crnom Gorom. Ukoliko se to desi, Crna Gora, čiji se timovi pripremaju za sljedeću fazu pregovora 22. februara, će po ko zna koji put plaćati račune koje nije napravila.

Evropski komesar za proširenje Olli Rehn, nakon sastanka sa glavnom tužiteljkom Haškog suda Carlom del Ponte, izjavio je da je prekid pregovora sa SCG svakako jedna od alternativa i naglasio da očekuje da će vlasti u Beogradu veoma ozbiljno shvatiti tu poruku, kako EU ne bi morala da posegne za takvom opcijom.

Rehn je rekao da bi to svakako imalo veoma nepovoljne posljedice po tok sporazuma o pridruživanju sa SCG, i naglasio

da je nemoguće zamisliti uspješno zaključivanje sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju bez pune saradnje Beograda sa Tribunalom.

"Srbija se mora odlučiti između nacionalističke prošlosti i evropske budućnosti", rekao je Rehn.

Del Ponte je novinarima poslije razgovora ponovila uvjerenje da se Ratko Mladić "pod zaštitom dijela vojske nalazi u Srbiji". Ona je rekla da je riječ o nesaradnji srpskih vlasti sa Haškim sudom, istakavši da je saradnja vlasti u Podgorici sa sudom u Hagu veoma dobra.

U Srbiji, kako su saopštili pojedini vladini zvaničnici, smatraju da ipak do prekida pregovora neće doći, već da je vjerovatnije da će se problemi pojaviti u završnoj fazi pregovora, odnosno da će EU usloviti zaključivanje sporazuma izručenjem generala Mladića.

foto: VIJESTI

Piše: dr Judy Batt

Pridruživanje Evropskoj uniji zahtijeva funkcionalne države. U slučaju Srbije i Crne Gore, uglavnom se smatra da se ovo odnosi isključivo na rješavanje problema državne zajednice, ali to nipošto nije kraj priče. Bez obzira na to da li će državna zajednica opstati ili ne, Srbija i Crna Gora se suočavaju sa ogromnim izazovom u tome da postanu funkcionalne radi integracije u Evropu: sposobne da primijene zajedničko zakonodavstvo Evropske unije, njena pravila i standarde, da postanu igrač od povjerenja koji će "igrati po pravilima Evropske unije".

Obaveze članstva u Evropskoj uniji su veoma zahtjevne i predstavljene su na više od 80,000 strana "zajedničke tekovine" (*acquis communautaire*) – knjige pravila i politika Evropske unije koje se odnose na upravljanje zajedničkim tržištem, saradnju u pitanjima pravosuđa i unutrašnjih poslova, kao i na zajedničku spoljnu i bezbjednosnu politiku. Srbija i Crna Gora se nalaze pred zakonodavnim reformom ogromnih razmjera koja će u mnogome uslovići rad njihovih parlamenata. Ipak, samo usvajanje zakona koji bi bili usklađeni sa zakonodavstvom Evropske unije nije dovoljno: Evropska unija će pratiti da li se ovi zakoni i praktično sprovode. Ovo traži sveobuhvatna poboljšanja administrativnih kapaciteta, za šta je Evropska unija veoma zainteresovana, kao što je i naglašeno u nedavnim izvještajima Komisije o zemljama zapadnog Balkana. Što treba učiniti?

Prije svega, vlade moraju prepoznati razmjere administrativnih poteškoća koje prate proces priprema za pristu-

Morate mobilisati nove snage za nove izazove

panje Evropskoj uniji. Jednostavno, postoji premalo radnih i sposobnih profesionalnih službenika koji su dorasli ovom poslu. Ovo je posebno ozbiljan problem za male zemlje kao što je Crna Gora, koje će na kraju morati da usvoje i sprovedu svih tih 80,000 strana *acquisa* sa daleko manjim obimom administrativne službe. Sve zemlje moraju sprovesti

Neki od službenika administracije će se pokazati nesposobnim ili nevoljnim da se prilagode, i moraju biti smijenjeni ili penzionisani, što nije jednostavno, ali je neizbježno ako se žele mobilisati nove snage za nove potrebe.

cjelovit program obuke koji će obuhvatati tehnike modernog upravljanja, kao i usko stručna tehnička pitanja. Da li su univerziteti spremni da to omoguće? Sredstva su veoma ograničena, a i neophodni visoko stručni kadar. Čak i opšti predmeti kao što su pravo Evropske unije i njene institucije tek počinju da se uvode u obrazovne programe u regionu.

Neki od službenika administracije će se pokazati nesposobnim ili nevoljnim da se prilagode, i moraju biti smijenjeni ili penzionisani, što nije jednostavno, ali je neizbježno ako se žele mobilisati nove snage za nove potrebe. Još jedan ključni problem je i kako privući i zadržati sposobne, profesionalne kadrove na radu u javnim ustanovama. To znači da im se moraju ponuditi više plate, ali je teško takmičiti se sa onim što privatni sektor ima. Ipak, stručnjaci koji su posvećeni poslu u javnom sektoru imaju jednako jak motiv koji predstavlja mogućnost napredovanja u službi, ali i priliku da rade u jednom dinamičnom timu sa uzbudljivom

misijom pred sobom: transformisanje svoje zemlje. Ta vrsta motivacije, međutim, postoji samo kada se vlada svesrdno zalaže za reforme, i kada se odabir i unaprijeđenje službenika vrši prema njihovim zaslugama, a ne prema ličnim "vezama" ili po političkoj liniji.

Izgradnja administrativnog kapaciteta košta. Ovo je jedna od prioritarnih oblasti pomoći Evropske unije zemljama zapadnog Balkana, unutar CARDS programa u 2006. godini, a od 2007. godine unutar "Instrumenta za predpristupnu pomoć" (*Pre-Accession Instrument – IPA*). Obuka može biti sprovedena na licu mjesta, od strane gostujućih eksperata iz Evropske unije, ili se državni službenici mogu poslati na stručno usavršavanje na univerzitetu ili škole javne administracije u zemljama Evropske unije. Već provjereni "twinning" mehanizam, putem kojeg se stručnjaci iz zemalja članica Evropske unije šalju na rad u zemlje kandidate za članstvo, je sada na raspolaganju i Srbiji i Crnoj Gori. Programi kojima se državni službenici šalju na kraći period na rad u Brisel ili u administracije država članica su veoma dobar način da se prošire njihova iskustva, ali i prilika da uspostave lične kontakte sa osobama kojima se i ubuduće mogu obratiti za savjet.

Evropska unija je spremna da pomogne, i u ovoj oblasti je već stekla značajno iskustvo iz prethodnih proširenja. Nove države članice takođe mogu da ponude neka vrlo korisna praktična znanja. Sada je samo na vladama zapadnog Balkana da pripreme svoje službenike da iskoriste ovu pomoć tako što će sprovesti neophodne zakonske i institucionalne reforme.

Autorka je ugledna ekspertkinja za zapadni Balkan u pariškom Institutu za bezbjedonosne studije Evropske unije (EUISS)

MOŽE LI CRNA GORA I KAKO OJAČATI SVOJ ADMINISTRATIVNI KAPACITET ZA PROCES PRIDRUŽIVANJA EVROPSKOJ UNIJI

Prolazi vrijeme nepotizma i partijske podobnosti

Iako ulaže napore da se što bolje kadrovski osposobi za složeni proces pridruživanja Evropskoj uniji, crnogorskoj Vladi će trebati još dosta vremena, ali i senzibiliteta, da ojača svoj administrativni kapacitet, što je jedan od glavnih preduslova za uspješno koračanje putem koji vodi u društvo uređenih evropskih država.

U Studiji izvodljivosti za SCG, koju je Evropska komisija odobrila 12. aprila 2005. godine, navedeno je da Vlada Crne Gore mora posebno raditi na jačanju svog kadrovskog potencijala.

"Moraju biti uloženi održivi napori..., kako bi se obezbijedio razvoj stabilne, profesionalne i nezavisne državne administracije", kaže se, između ostalog, u ovom dokumentu.

Potvrdu da se Vlada mora

foto VIJESTI

dr Gordana Đurović

ozbiljno zamisliti nad ovim problemom dao je i novembarski Izvještaj EK o napretku SCG koji ukazuje da će, pored nezavisnosti sudstva, rast

administrativnih kapaciteta u budućim koracima ka EU biti najveći izazov za one koji kreiraju državnu politiku.

Ministarka za evropske integracije **prof. dr Gordana Đurović** je, ipak, optimista zato što su, kako ističe, "ocjene o našim administrativnim kapacitetima postepeno sve bolje i bolje".

"Mnogo je urađeno u posljednje dvije godine. Koliko smo, recimo, intenzivirali stalni unaprijeđeni dijalog sa Evropljanima, ušli u kvartalne izvještaje prema njima, u evropsko partnerstvo, dobili Studiju izvodljivosti, ušli u pregovore. Ako pokušate zamisliti 2008. godinu ja sam ubijeđena da će se u međuvremenu desiti mnogo dobrih stvari u Crnoj Gori kada je riječ o kvalitetu integracija", kaže dr Đurović.

Njen optimizam može izgledati utemeljen s obzirom da će Crna Gora sljedeće godine dobiti prvu generaciju magistara evropskih ekonomskih integracija. Na podgoričkom Ekonomskom fakultetu u februaru se otvaraju jednogodišnje postdiplomske studije iz ove oblasti. Istovremeno, počinje i realizacija *twining* programa koji podrazumijeva dolazak stručnjaka iz država EU radi prenošenja svojih iskustava zemlji domaćinu.

Iz državne kase finansira se školovanje jednog broja mladih ljudi na evropskim univerzitetima, a zaposljeni u administraciji su imali priliku da prošire svoje znanje na

IDUĆE GODINE 30 MAGISTARA EVROPSKIH INTEGRACIJA

Dekan Ekonomskog fakulteta **prof. dr Vujica Lazović** očekuje da će, od ukupno 120 mjesta na postiplomskim studijama, 30 polaznika izabrati smjer Evropske ekonomske integracije, koji se otvara u februaru. Time će Crna Gora prvi put sljedeće godine dobiti magistre iz oblasti evropskih integracija koji nisu školovani u inostranstvu.

Pored profesora sa podgoričkog fakulteta, Lazović navodi da će dio predavača biti angažovan iz država regiona, a smjerom rukovodi prof. dr Gordana Đurović.

Školarina po jednom semestru iznosiće 650 eura što je, ističe Lazović, "dosta niska" cijena u odnosu na univerzitete u okruženju i uopšte inostranstvu.

"Jedan broj polaznika sa najboljim prosjekom biće oslobođen školarine", dodaje dekan Ekonomskog fakulteta.

On očekuje da će za postiplomske studije biti zainteresovan i dio ljudi iz svijeta privatnog biznisa koji "sve više shvataju značaj evropskih integracija".

specijalističkim kursevima u Crnoj Gori i inostranstvu.

Đurovićeva kao pozitivan trend uočava i da je sve većih broj onih koji, nakon što samoinicijativno dobiju stipendije različitih evropskih instituta, traže posao u Crnoj Gori.

Ipak, za crnogorski ambijent još je karakterističan nepotizam i zapošljavanje ljudi prvenstveno na osnovu partijske podobnosti. Stručnost je najčešće u drugom planu. Te i slične ocjene, koji se svakodnevno mogu pročitati u medijima i čuti iz opozicionih redova očito pažljivo slušaju i provjeravaju predstavnici Evropske unije. Onda ih pretaču u svoje analize.

Za zapošljenje u Ministarstvu za evropske integracije, za koje vlada nepodijeljeno mišljenje da je najbolje u Đukanovićevom kabinetu, Đurovićeva kaže da je "kvalifikovanost" jedini kriterijum i odbacuje bilo kakav uticaj politike.

Priznajući da loše zarade u državnim organima, koje su u prosjeku oko 250 eura, mogu djelovati nestimulativno na ambiciozne akademce da bi u njima gradili karijeru, ministarka za evropske integracije istovremeno ukazuje da se u državnim institucijama može jako puno naučiti.

"Investicije u znanje se vrlo brzo materijalizuju", naglašava ona.

Analizirajući trenutnu ocjenu o stanju u javnoj upravi Crne Gore, mora se uzeti u obzir i činjenica da su se sve države na početku integracija suočile sa nedostatkom administrativnih kapaciteta. Međutim, upravo njihovo iskustvo upozorava da se ta boljka ne liječi preko noći.

Tako se Hrvatska koja ima status kandidata, kako kaže glasnogovornica ministarstva spoljnih poslova i evropskih integracije te države **Ivana Grgić**, još uvijek suočava s problemom državnih

POGUBAN UTICAJ INTERESNIH LOBIJA

Kao primjer za to koliki je uticaj interesnih lobijskih i političara na kreiranje kadrovske politike u Crnoj Gori u dijelu javnosti najčešće se ukazuje na ukidanje postdiplomskih studija iz oblasti evropskih integracija, koje su bile organizovane pri Centru za međunarodne studije. Taj centar je vodio **prof. dr Milenko Popović**.

"Ako bi ulazili u sve detalje zašto je taj projekat propao i zašto ga Univerzitet finansijski nije podržao, napisali bi krimi roman", kaže dr Popović.

Ambiciozno zamišljen projekat prvo su 2001. podržali tadašnji ministar inostranih poslova Crne Gore **Branko Lukovac** i rektor Univerziteta **Mišo Obradović**. Finansijski je zaokružen tako što je oko 40% troškova pokrивao Centar za istraživanja evropskih integracija iz Bona, dok je ostatak trebalo obezbijediti od školarina i Univerziteta.

"Na konkurs se prijavilo 26 polaznika, a do prvih problema je došlo prije nego što su u januaru 2003. godine počela predavanja. Insistirali smo da dvogodišnja nastava ne počinje dok se ne obezbijede sve pretpostavke za rad postdiplomskih studija, od izbora sekretara, pa redom. Međutim, na Obradovićevo insistiranje i obećanje da će obezbijediti sve za te postdiplomce, krenulo se u realizaciju projekta. U međuvremenu počinju priče da bi studije trebalo staviti pod okrilje Ekonomskog fakulteta, a zbog jednog čovjeka sa tog fakulteta, nekoliko mjeseci nijesam mogao dobiti uvjerenje da sam na toj jedinici univerziteta, kako je bilo predviđeno, u radnom odnosu", kaže Popović.

Početak sljedeće godine, prema njegovim riječima, novi ministar inostranih poslova **Dragiša Burzan** usprotivio se projektu Centra za međunarodne studije, a ni novi rektor Univerziteta **dr Ljubiša Stanković** mu nije dao podršku. Obojica su, napominje Popović, iz Socijaldemokratske partije.

Iako mu, kako kaže, niko to nije direktno saopštio, svi problemi i priča oko Centra su u koincidenciji sa njegovim angažmanom u Grupi za promjene.

"Kako u papirima nigdje nije konstatovana obaveza Univerziteta da će učestvovati u finansiranju Centra, što je Obradović obećao, novi rektor nam ne uplaćuje novac. Početkom trećeg semestra 2004. godine kada sam došao u situaciju da ne mogu platiti hotelski smještaj za jednog predavača iz inostranstva prestajemo sa radom", navodi Popović.

U međuvremu, dodaje on, u kuloarima je počela priča da je potrošio neki ogromni novac namijenjen Centru.

"Jedino što su možda ispali korektni, pa su postdiplomcima evropskih integracija omogućili da se prepisu na postdiplomske na Pravnom fakultetu, priznajući im sve ispite", podvlači Popović.

Rektor Univerziteta prof. dr Ljubiša Stanković demantuje Popovića, napominjući da ukidanje tih postdiplomskih studija nema nikakve veze sa politikom. On je za "EIC Bilten" rekao da Univerzitet u načelu podržava sve postdiplomske studije, ali da one moraju same da se finansiraju, što se nije desilo sa studijama koje je vodio profesor Popović.

"Ne može niko očekivati da mi izdvajamo novac od osnovnih studija i finansiramo postdiplomske. One moraju biti održive. Na kraju, njih je trebalo da plati država. Mi imamo novotvorene studije u Bijelom Polju i Budvi. Ako ne budu održive i one će biti ukinute", kaže rektor Stanković.

foto: VJESTI

dr Milenko Popović

KAKO NAM POMAŽE EU

Regina de Dominicis

Usavršavanje crnogorskih državnih službenika na prestižnim evropskim univerzitetima od 2002. i 2004. finansirala je Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR).

Riječ je o 10 državnih službenika koji su, u okviru projekta "Reforma uprave u Crnoj Gori – PARiM", odnosno programa usavršavanja mladih državnih službenika (Young Professional Programme) pohađali postdiplomske studije i posebno osmišljene programe.

Svi oni, prema riječima menadžera PARiM projekta **Jadranke Vojinović** nakon usavršavanja u Brižu, Amsterdamu, Bonu, Glazgovu i Berlinu, vratili su se da rade u Vladi Republike Crne Gore. Ugovor ih je obavezivao da u periodu od godinu do dvije, zavisno od toga da li su pohađali kratkoročne programe ili postdiplomske studije, svoje znanje i vještine primjene kroz svoj rad u državnim organima.

Regina de Dominicis, menadžerka u kancelariji EAR-a u Podgorici, kaže da su ti programi bili veoma uspješni.

"Svi polaznici su se vratili i dobili unaprijeđenja", ističe de Dominicis.

Pored toga, EAR je finansirao usavršavanje engleskog jezika za oko 60 vladinih službenika.

EAR pomaže i novoosnovanoj vladinoj Upravi za kadrove da stane na noge tako što joj obezbjeđuje stručnu i finansijsku pomoć da počne kvalitetno da radi svoj posao: selekciju, regrutovanje i upravljanja ljudskim resursima u državnoj upravi. U sklopu tog programa, biće formiran informacioni sistem državnih službenika.

"EAR je bila angažovana i prilikom formiranja Centra za obuku sudija. Sa 500.000 eura pomogli smo izgradnju zgrade u kojoj se nalaze taj centar i Uprava za kadrove. Uradili smo dosta i tek od sada možemo da ocjenjujemo prave rezultate", kaže Regina de Dominicis.

N.R.

službenika koji bi bili u potpunosti osposobljeni za potpunu primjenu *acquis-a*.

"U Mišljenju EK o zahtjevu Hrvatske za članstvo u EU navodi se da administrativni kapacitet nije ujednačen i da je potrebno poboljšati primjenu zakonodavstva.

U Izvještaju EK o napretku Hrvatske iz 2005. piše da "iako postoje pomaci u reformi javne uprave, još uvijek ostaje otvoren proces odnosno načini sprovođenja reforme i koraci koji se moraju preduzeti ka stvaranju "profesionalne, efikasne, odgovorne, transparentne i nezav-

isne javne uprave", navodi Grgičeva.

I visoki slovenački zvaničnik koji od početka rukovodio procesom evropskih integracija te države, danas članice EU, **dr Rado Genorio** navodi da su iz Brisela, posebno početkom i polovinom 90-tih, dolazili "dosta ozbiljni signali" kada je riječ o kadrovima.

"Kada je Slovenija počela pregovore za punopravno članstvo", navodi Genorio, "Evropska komisija je upozorila da sa postojećom administracijom "ne mogu sprovesti ni vlastito, a kamoli zajedničko evropsko zakonodavstvo".

"A prije toga, već smo morali puno uraditi na edukaciji administracije", dodaje Genorio.

Kao dobru stranu na crnogorskom putu ka EU, Genorio primjećuje da je civilni sektor jači nego što je bio u Sloveniji kada je pravila prve evropske korake.

"U procesu integracija svakako je odlično imati jak civilni sektor. Kroz aktivnost nevladinih organizacija moraju se pokrenuti i vlada i druge institucije sistema. Ako želite da rukovodite sveobuhvatnim složenim procesom svi moraju biti unutra, u sistemu", navodi Genorio.

Ministarstvo za evropske integracije ima saradnju sa Univerzitetom, Institutom za medije, sedam NVO iz Crne Gore i pojedinim iz Beograda, a značajna pomoć stiže od brojnih donatora što je posebno važno u primjeni komunikacione strategije.

Srećnu okolnost po Crnu Goru predstavlja i činjenica što su joj dostupna iskustva susjednih država u procesu pridruživanja.

Ministarka Đurović precizira da Podgorica iskustva pridruživanja crpi od evropske deseterke koja je pristupila EU 2004. godine, prvenstveno Slovenije i Mađarske gdje su zapošljeni u crnogorskoj državnoj upravi bili na obuci, kao i od država koje imaju status kandidata:

HRVATSKA 300.000 EURA ULAŽE U STIPENDISTE

Kroz program stipendija hrvatske Vlade za postdiplomske studije u inostranstvu, najčešće na univerzitetima u UK, Francuskoj, Belgiji i Holandiji, u posljednjih osam godina prošlo je preko 150 stipendista. Oni se ugovorom obavezuju da tri do pet godina rade u javnoj upravi", ističe glasnogovornica hrvatskog Ministarstva spoljnih poslova i evropskih integracija Ivana Grgić.

Grgićeva objašnjava da te programe finansijski pomažu i vlade zemalja članica EU, navodeći primjer tripartitnog ugovora UK, Univerziteta Sussex-a i hrvatske Vlade.

Njeno ministarstvo godišnje za poslijediplomske studije u inostranstvu opredjeljuje oko 300.000 eura.

"Osim toga, ove je procese prepoznao i podržao hrvatski privatni sektor. Od 2004. pojedine uspješne kompanije, kao što su T-com, Ericsson Nikola Tesla, PBZ i Končar, sufinansiraju program stipendija za postdiplomske studije", naglašava Grgićeva.

Dio kadrova koji će se baviti evropskim integracijama školuje se na hrvatskim univerzitetima, a Grgićeva kaže da hrvatska vlada nije zaobišla ni te postdiplomce.

Na Pravnom fakultetu u Zagrebu postoji jednogodišnji postdiplomski smjer "Evropski studij", dok se diploma magistara "Prava EU" na riječkom Pravnom fakultetu stiče nakon dvije godine. Tu je i dvogodišnji postdiplomski smjer "Hrvatska i Evropa" na Fakultetu političkih nauka u Zagrebu.

Makedonije i Hrvatske.

Pored obrazovanja na domaćim univerzitetima, jedno od standardnih iskustava u jačanju administrativnih kapaciteta koje primjenjuje i Crna Gora je takozvano ugovorno finansiranje.

Nakon završenog studija u inostranstvu, stipendisti se obavezuju da će dug prema državi vratiti angažmanom u javnoj upravi na neko određeno vrijeme.

Đurovićeva nema precizne podatke o broju onih koji se trenutno o trošku države školuju u inostranstvu, navodeći da je takvih primjera bilo iz njenog ministarstva, ministarstva finansija, sekretarijata za zakonodavstvo...

"Sve ono što je preko tri mjeseca intenzivne obuke smatra se investicijom u ljude na osnovu koje možete napraviti ugovor da ta osoba ostane u državnoj upravi najmanje dvije godine", precizira Đurovićeva.

Ona najavljuje da će praksa ugovornog finansiranja biti inten-

zivirana, ali i dodaje da Crna Gora kao mali sistem ne može preuzeti veliki broj stipendija jer "prvenstveno ne može da garantuje absorbcionu moć".

Upravo da bi izbjegla fiksno regrutovanje većeg broja ljudi koji bi opteretili budžet Crna Gora praktikuje, kaže Đurovićeva, projektni pristup, primjeren malim sistemima, koji podrazumjeva periodično angažovanje stranih i doma-

ćih eksperata na konkretnim zadacima.

Za crnogorsku Vladu program obuke kadrova, prema riječima Đurovićeve, radiće se kroz donatorski program CARDS. Dva miliona eura tog programa iz 2005. – 2006. su prvenstveno namijenjena za obuku i evropske integracije. U okviru CARDS-a realizuje se i *twinning* program.

"Značajna podrška za obuku kadrova biće dolazak stručnjaka EU u februaru preko *twinning* programa. To će biti dvije koleginice iz Slovenije. Što se tiče budžeta našeg ministarstva, on može biti iskorišćen samo za širenje evropskih ideja u Crnoj Gori, kroz komunikacionu strategiju... Ne mogu da kažem koliki će biti konkretan budžet, ali je riječ o sredstvima od otprilike 200 hiljada eura koji se koristi za različite oblike komunikacione strategije, ugovora o saradnji, organizacije okruglih stola", navodi Đurovićeva.

U opozicionoj SNP vjeruju da kvalitetnih kadrova Crnoj Gori ne nedostajaje. "Kadrova ima, ali oni nijesu u Vladi", bile su riječi Srđe Milića, poslanika SNP-a zaduženog za evropske integracije, na decembarskom završnom seminaru Škole evropskih integracija.

Vladan ŽUGIĆ

SLOVENIJA IMALA 2000 STRUČNJAKA

Koliko je obiman i zahtjevan pregovarački proces za punopravno članstvo koji moraju voditi visokostručni kadrovi najbolje govori podatak da je Slovenija, tokom puta ka Evropskoj uniji dugog 10 godina, angažovala oko 2000 ljudi.

Rado Genorio kaže da je slovenačka vlada do tog podatka došla kada je 1998. godine počeo *screening* tj. proces detaljnog sagledavanja predstavnika Vlade države kandidata i Evropske komisije o usklađenosti domaćeg za evropskim zakonodavstvom.

"Preko hotelskih rezervacija za naše ljude, došli smo do podatka da nas je bilo čak 2000", kaže Genorio.

TWINNING PROGRAM:
KAKO EVROPSKA UNIJA POMAŽE CRNOJ GORI DA OSNAŽI KADROVSKI KAPACITET

Stižu stručnjaci iz Slovenije

Zgrada Vlade RCG

U procesu pridruživanja Evropskoj Uniji Crna Gora neće biti prepuštena sama sebi. Kroz Twinning program, koji podrazumijeva vid bliske saradnje jedne od država članica EU i države u procesu pridruživanja sa ciljem ojačavanja administrativnih kapaciteta države koja hoće da uđe u elitno društvo, u Crnu Goru u februaru dolazi **Renata Vitez**. Ona će, kao predstavnica Republike Slovenije, u dužim vremenskim periodima boraviti u Crnoj Gori kako bi bogato slovenačko iskustvo prenijela na crnogorske kolege.

"Renata Vitez bila je u Vladi Republike Slovenije cijelo vrijeme tokom pregovora i procesa pridruživanja tako da ima ogromno iskustvo. Ona nije ekspertkinja samo za koordinaciju evropskih poslova, nego i za pregovore o spoljnoj trgovini, što nama u ovom momentu treba s obzirom da razgovaramo o sporazumu koji je otvaranje tržišta i koji je najvećim dijelom ekonomska priča", kaže ministarka za

evropske integracije u Vladi Crne Gore **dr Gordana Đurović**.

Zajedno sa Renatom Vitez, crnogorskoj Vladi pomagaće i **Elektra Tsisoridas**, koja je u slovenačkoj vladi takođe bila zadužena za proces pridruživanja.

"Njihova uloga biće prvenstveno da daju jednu objektivnu ocjenu stanja administrativnih kapaciteta Crne Gore, da kažu gdje su naši kapaciteti imajući u vidu njihovo iskustvo, na što treba da se fokusiramo. One će nam pomagati da pregovaramo, a istovremeno i da usvojimo propise i kreiramo nove institucije ili mijenjamo postojeće shodno novim propisima i evropskoj praksi. Jednostavno, radiće dnevno sa nama i pomagaće nam zato što imaju znanje i iskustvo", objašnjava ministarka Đurović.

Twinning program Evropske unije podrazumijeva tijesnu administrativnu saradnju, a gđa. Renata Vitez imaće ulogu stalne predstavnice Republike Slovenije.

Taj program predviđa i povre-

meno slanje stručnih grupa koje će u vremenskom periodu od dvije godine, nakon što definišu svoj plan rada, saradivati sa Vladom Crne Gore prenoseći joj iskustva procesa pridruživanja EU.

"Ne teorijski, ne kroz strategiju komunikacije sa građanima, nego kroz onaj ponekad i dosadni posao koji Vlada mora da odradi kroz administrativni posao. I tu ćemo imati i kolege iz Francuske i iz Slovenije koji će u tih sedam faza projekta dolazili povremeno ovdje sa konkretnim zadacima – presjek stanja, pregled prioriteta, primjena određenih propisa, kreiranje novih institucija, monitoring određenih procesa...", objašnjava dr Đurović.

Twinning program postao je dio pripreme za članstvo u Evropskoj uniji država kandidata još od 1998. godine, pod uslovima koji su za te države propisani programom pomoći PHARE.

Od ljeta 2002. godine, twinning je počeo da se realizuje i u okviru programa CARDS. Za razliku od prakse primjenjene na države istočne i srednje Evrope, gdje su partneri u ovom programu bili isključivo države članice EU, prema novim pravilima utvrđenim na sastanku Evropskog savjeta u Solunu juna 2003. godine, partner u twinning-u državama zapadnog Balkana može biti, pored država članica, i država kandidat za članstvo u Evropskoj uniji. Ovo pravilo se odnosi na deset novih država koje su 1. maja 2004. godine postale članice Evropske unije i tri države – kandidati za članstvo (Bugarska, Rumunija i Turska).

N.R.

DR RADO GENORIO,
VISOKI ZVANIČNIK VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE, RUKOVODILAC PROCESA PRIDRUŽIVANJA EU

Gubitnici će biti svi koji spavaju i koji se ne prilagođavaju Evropi

dr Rado Genorio

Evropa je već 2004. godine, uvođenjem dvostrukog kolosjeka, rekla da Crna Gora može brže sama ići putem pridruživanja Evropskoj uniji. Time je EU priznala da je struktura u Crnoj Gori sasvim drugačija nego u Srbiji, da su strukturni problemi u procesu prilagođavanja Crne Gore sasvim drugačiji nego u Srbiji. To smo priznali i prihvatili, time smo dali signal vašoj zemlji, a sada je na vama što ćete uraditi", kaže u razgovoru za EIC Bilten dr Rado Genorio, visoki zvaničnik Vlade Republike Slovenije koji je od početka 90-tih upravljao procesom pridruživanja Slovenije Evropskoj uniji.

● Što mislite o ocjenama da pregovori o stabilizaciji i pridruživanju ne bi trebalo dugo da traju jer Crna Gora zapravo i nema mnogo toga od svoje privrede da štiti?

To je tačno. Sada, u februaru, će na dnevnom redu biti poljopri-

vreda, a vidim da Crnogorci puno rade na poboljšanju veterine, veterinarskog nadzora kako bi sa svojim proizvodima mogli doći na zajedničko tržište. Neće vas niko pustiti na zajedničko tržište, ako se ne prilagodite standardima, i tu je Evropa jako restriktivna što se tiče ishrane. Asocijacija vam pruža mogućnost da to uradite. Čak vam finansijski pomažu u jednom dijelu.

● Što Crna Gora dobija potpisivanjem sporazumom o pridruživanju i stabilizaciji sa EU?

Prvo, široko vam se otvaraju vrata za buduće članstvo u EU, ali i za evropsko tržište. Za vašu omladinu se kroz komunitarne programe, na primjer kroz Tempus, vrata

Evrope otvaraju za studiranje. Dobijate veći pristup predstrukturnim fondovima, od 2007.g. će to biti IPA koja će objediniti sve dosadašnje programe pomoći. Strukturni fondovi, sa mnogo više novca, dolaze tek nakon članstva, ali ovo sada je faza učenja korišćenja tog novca.

Slovenija je od 1992.g. do ulaska dobila oko pola milijarde eura, što je bila osnova za dalje. Dio novca vam daju za jačanje vlastitog administrativnog kapaciteta, otprilike jednu trećinu, a ostalo je investicioni novac kroz koji učite primjenjivati evropsku regionalnu, odnosno, strukturnu politiku.

● Pošto često boravite u Crnoj Gori, što mislite koje će biti tačke

SADA SU HRVATI U ŠOKU KOJI SMO MI PROŽIVJELI 1998.

● Koliko je Sloveniji trebalo da uskladi svoje propise sa propisima EU?

Toliko da, kada smo radili prvi nacionalni program preuzimanja pravnog poretka, vidjeli smo da ćemo morati do kraja 2002. ponovo napisati ili prilagoditi postojećih 276 zakona i 700 podzakonskih akata.

● A počeli ste još početkom 90-tih?

Jeste, ali smo morali to nadograđivati što je ozbiljan posao. Što omogućava Sporazum o asocijaciji i stabilizaciji? Da se otvorite Evropi, da imate asimetrički trgovinski režim, znači, da možete izvoziti u Evropu bez oporezivanja, a istovremeno da možete na blago koje vaša zemlja ima, a koje uvozite iz EU oporezovati.

Zato je to asimetrija, da se pomaže vašoj industriji i sektorima u brzem strukturnom prilagođavanju i da, ako hoćete izvoziti u EU, morate harmonizovati tehnički svoje proizvode. Ne možete prodavati na zajedničom tržištu nešto što je nekompatibilno, neće vam ni dozvoliti.

Sada je Hrvatska u fazi tog šoka koji smo mi preživjeli 1998. godine, kada smo vidjeli da ovo nije šala. Ako hoćete da vaša zemlja dobro prođe u tom procesu i da uspješno završite vlastite tranzicijske ciljeve, to je ozbiljan posao koji ne možete obaviti sa polupismenom administracijom.

oko kojih će se najviše lomiti koplja u pregovorima?

Kada gledam strukturu Crne Gore, što se tiče poljoprivrede vi ste u drugačijoj situaciji od Srbije ili Hrvatske ili drugih poljoprivrednih zemalja u regionu jer ste vi neto uvoznik hrane, nijeste izvoznik. Znači, u tome ste sličniji nama jer smo se lakše dogovorili i oko kvota i oko svega.

Kod vas će veliku ulogu odigrati transport, servisni sektor, turizam, ekologija. Ukoliko nijeste riješili ekološka pitanja, vi ne možete razvijati turizam. U Evropi je princip – ko zagađuje taj mora da plati. Poznajući vašu ekonomsku i budžetsku sposobnost, Evropa će tu pomoći kao što je pomogla i nama.

● **Na što ste mislili kada ste pomenuli transport. Koje obaveze Crnu Goru tu čekaju?**

Mislim na usklađivanje putne i željezničke infrastrukture sa evropskim standardima, ali i na čitav sistem upravljanja infrastrukturom. Zatim na bezbjednost putnog i

željezničkog prometa, pa na luku Bar.

● **A u turizmu?**

Ako želite biti uspješni u toj djelatnosti morate se prilagoditi standardima. A osnova je rješavanje ekoloških pitanja, jer tu je Evropa veoma restriktivna. I kako ćete imati turizam ako nijeste riješili pitanje transporta? Transport i ekologija su ekonomska infrastruktura, preduslov uspješnosti u jednoj djelatnosti koje je vrlo važna za Crnu Goru.

● **Po Vašoj procjeni, koliko Crnoj Gori treba da stigne do stepena kada može postati zemlja kandidat za članstvo u EU?**

Pa evo, Makedonija je sada dobila status kandidata relativno brzo nakon potpisivanja SSP. To, dakle, ne traje pet ili deset godina, to se može desiti za dvije ili tri godine. Slovenija je 1996. potpisala SSP, a poslije godinu i po smo dobili status kandidata.

● **Što se tiče Slovenije, koje su privredne grane izgubile ulaskom u EU?**

NAJTEŽI PREGOVORI VODE SE KOD KUĆE

● **Jedna od Vaših teza je da se najteži pregovori vode u zemlji, a ne sa evropskim pregovaračima?**

Vi morate harmonizovati sopstveno zakonodavstvo sa evropskim pravnim poretkom i to sve primijeniti, a time ste dotakli sve subjekte kod kuće, i privredne i socijalne. Preuzimanjem evropskih standarda za pojedine djelatnosti razbijate monopole, javašluk, uspostavljate red u društvu, ali i dobijate ljude na ulici jer ste se morali prilagoditi strukturno zajedničkom tržištu. Zato imate pregovaranje kod kuće, zato smo mi uključili sve činovnike, nevladin sektor i privrednu komoru, dogovarali smo se kada neke stvari mogu da stupe na snagu.

Mi smo rekli da ne možemo evropske ekološke standarde primijeniti prije 2015. godine, jer do tada treba da riješimo problem otpadnih voda.

● **Koji su to standardi?**

Da svako naselje ima svoj vodovod i kanalizaciju. To i vi morate da uradite jer ne smijete da zagađujete Jadransko more. Onda smo mi sjeli, izračunali koliko to košta i rekli da nam treba 10 godina, kao i 2 milijarde i 800 miliona eura. Do sada smo od EU, prije ulaska, dobili oko 150 miliona.

● **Sa koliko procenata je to finansirala EU?**

Kroz kohezioni fond ćemo u sljedećoj finansijskoj perspektivi dobiti ogroman novac. EU će to da plati 85%, a mi 15%. Vidite, o tome vi pregovarate.

Sa predavanja na završnom seminaru Škole evropskih integracija

Mi smo jačali stubove slovenačke privrede i jačali smo putnu infrastrukturu. To smo svjesno sami radili, i za vas je veoma bitno da to poboljšate ako hoćete servisni sektor. Onda smo jako rano prestrukturirali čeličnu industriju. Propalo je sve što je bilo nekad vezano samo za jugoslovensko tržište, ali smo riješili ekološke probleme. Nijesmo riješili tekstilnu i obučarsku industriju, pogotovo ne u manje razvijenim regionima Slovenije gdje je zapošljavana isključivo ženska radna snaga. Vidite, tu smo zakasnili, a pogotovo sada u globalizmu teško je biti konkurentan u igri sa azijskim tigrovima, kada jeftin tekstil ulazi u Evropu.

● **Ko će, po Vama, biti gubitnici u Crnoj Gori?**

Na kraju krajeva, znate, gubitnici će biti oni koji spavaju i koji neće vrlo rano da krenu u proces strukturnog prilagođavanja i prestrukturiranja djelatnosti u kojima rade.

Neđeljko RUDOVIĆ

ZAŠTO SKORO ČETIRI PETINE GRAĐANA CRNE GORE PODRŽAVA PRIDRUŽIVANJE EVROPSKOJ UNIJI

Potruga za prosperitetom ukida crnogorske podjele

Nekada izraženo jugoslovenstvo i nekritičku crnogorsku podršku udruživanju južnih Slovena u jednu državu danas je zamijenilo evropejstvo. S tom razlikom što su sada, umjesto emocija koje su Crnu Goru početkom prošlog vijeka ostavile bez države, motivi za učešće u novim integracijama malo praktičnije prirode.

Ekonomski prosperitet, socijalna sigurnost, mir i stabilnost, lakše putovanje i studiranje u inostranstvu glavna su polazišta koja građane Crne Gore opredjeljuju da se u visokom procentu

izjašnjavaju kao zagovornici ulaska u društvo evropskih država i naroda. Prema posljednjem istraživanju Centra za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) čak 81,2% građana Crne Gore podržava njen put pridruživanja Evropskoj uniji, protiv je samo 4,8%, dok je 14% neopredijeljenih.

Ovakav svecrnogorski konsenzus, zapravo, daje sliku današnje Crne Gore sa svim njenim manama, sliku Crne Gore opterećene korupcijom, kriminalom, niskim standardom, slabim šansama za napredovanje, nepotizmom,

dr Veselin Pavićević

nedostatkom radnih mjesta... Sve ovo utiče da se građani okreću idealu u liku Evropske unije, vjerovatno vjerujući da će ulaskom u elitno društvo problemi nestati sami od sebe.

Šef CEDEM-ovog tima za empirijska istraživanja prof. dr Veselin Pavićević smatra da priča o pridruživanju Crne Gore Evropskoj uniji nije dovoljno artikulirana i objašnjenja građanima, te da zbog toga ogroman procenat priželjkuje brz ulazak u članstvo vjerujući da će im se automatski popraviti ekonomsko-socijalni položaj.

Napominjući da CEDEM nije radio istraživanja o tome što su očekivanja građana od ulaska u Evropsku uniju, već da se bavio samo generalnim stavovima, dr Pavićević kaže da rezultati anketa pokazuju da je EU "politička želja".

"Ljudi ne shvataju što sve proces pridruživanja EU nosi. Recimo, zahtjev EU je smanjenje broja radnih mjesta u državnoj upravi i kada bi ljudi to znali vjerovatno ne bi toliko trčali za tim. Crna Gora će dugoročno imati koristi od članstva u Evropskoj uniji, ali kratkoročno u percepciji javnog mnjenja može biti razočarenja u kratkoročnom periodu. Uz to, u Crnoj dominantna karakteristika javnog mnjenja je da je ono partijsko ili ovisničko javno mnjenje, tako da se veliki procenat građana koji su za ulazak u EU može objasniti i činjenicom da su sve relevantne političke partije eksplicitno za pridruživanje. Svako iz

	Bolja	Ostati ista	Gora	Nemam odgovor
Mart	53.2%	19.7%	20.8%	6.3%
Jun	52.0%	19.0%	21.0%	8.0%
Novembar	53.5%	18.6%	19.2%	8.7%

Izvor: CEMI

Očekivanja u odnosu na način života za pet godina

IRCI I CRNOGORCI O EU SVE NAJBOLJE

Po pozitivnoj slici o Evropskoj uniji Crna Gora je u samom vrhu. U Rumuniji tako misli 76% građana, Irskoj 75%, Italiji 64%, a Turskoj i Bugarskoj 63%.

Prema novembarskom Eurobarometru, od 25 članica, Austrija i Velika Britanija su najviše euroskeptične sa svega 32 odnosno 33% građana koji smatraju da je članstvo u EU dobro za njihovu zemlju.

Nakon njih najviše euroskeptika imaju Letonija (36%), Finska (38%), Švedska i Mađarska (39%).

Na drugoj strani, najsnažnije pristalice Unije su Luksemburg i Irska čijih 82%, odnosno 73% građana smatraju da je članstvo u Uniji dobro za njihove zemlje.

Iako su u junu odbacili evropski ustav, čak 70% građana Holandije podržava članstvo te zemlje u EU.

Oko 32% ispitanih Šveđana misle da njihova zemlja "ima koristi od članstva u EU", dok to misli svega 36% ispitanih Austrijanaca i 37% Britanaca.

S druge strane, suprotno mišljenje opet imaju Irci, sa 86% građana koji tvrde da su zadovoljni onim što im pruža Brisel, kao i 69% Danaca.

mr Đuro Stojanović

svojih razloga", smatra profesor Pa-
višećić.

Koliko uporište kod građana ima proevropski stav najbolje pokazuje činjenica da je i u vlasti i u opoziciji dominantan broj onih koji žele u EU. Crna Gora, duboko podijeljena oko državnog statusa, oko EU je jedinstvena – čak 91,6% suverenista je za ulazak u EU, ali i 77,3% unionista, među kojima je najviše poštovalaca konzervativne misli koja je 90-tih smatrala da je, zbog "interesa" srpstva, opravdano zaratiti sa susjedima i svijetom.

Među biračima vladajućih partija njih 59,9% je za pridruživanje, a protiv je samo 1,5%, dok je među simpatizerima opozicije, koja se mahom zalaže za opstanak državne zajednice sa Srbijom, njih 50,4% "za", a 7,5% protiv.

Sa istraživanjem CEDEM-a uglavnom se poklapaju rezultati novembarskog istraživanja Centra za monitoring (CEMI) koje pokazuje da 72,2% građana Crne Gore smatra da će članstvo u Evropskoj uniji biti dobro za

Crnu Goru, što je oko 3,7% više nego u junu, dok 67,5% vjeruje da će im to članstvo poboljšati živote. Za najveći broj građana Evropska unija označava ekonomski prosperitet (27,7%), mir (25,5%) i slobodu putovanja (20,7 %).

Da članstvo neće biti ni dobro ni loše smatra 18,6% građana, dok je procenat građana koji smatraju da je članstvo loše izuzetno mali (3,8%). Poboljšanja i nedostatke od članstva očekuje 19,8 % ispitanika, 14,9% smatra da će donijeti velika poboljšanja, dok 4,6% misli da će donijeti određene nedostatke. Najmanji je broj građana (1%) koji smatra da će priključenje Evropskoj uniji kreirati mnoge nedostatke.

Na nivou EU, 50% njenih građana kaže da je dobro u EU, 30% da nije ni dobro ni loše, a 16% da je loše.

Predsjednik Upravnog odbora Centra za monitoring **mr Đuro Stojanović** kaže da rezultati istraživanja govore da "je ovo sada u velikoj mjeri naša idealna slika Evropske unije". "Građani Crne Gore još ne znaju što je to to što EU zahtijeva od nas. Trenutno jedini uslov za koji se zna je izručenje haških optuženika i jednim dijelom na osnovu toga se formira mišljenje. Kada budu u procesu integracija počele da stižu liste tačno određenih zahtjeva onda će se vjerovatno mijenjati stvari", ocjenjuje Stojanović.

On navodi primjer Hrvatske gdje je, kako se Hrvatska sve više približava članstvu, podrška hrvatskih građana tom procesu sve manja.

"Sa nekadašnjih oko 70% ona je danas pala na 50%", kaže Stojanović.

Ni u Sloveniji, kao zemlji koja je i u ekonomskom i u kulturnom smislu uvijek bila bliža članicama Evropske unije, podrška ulasku u EU nikada nije bila izrazito visoka. Članovi slovenačke vlade su, uoči referenduma o tom pi-

GRADIVO O EU UVESTI U ŠKOLE

Iako će se tek otkrivati što sobom nosi članstvo u Evropskoj uniji, najveći procenat građana Crne Gore – 43,4%, smatra da zadovoljavajuće poznaje EU, pokazalo je novembarsko istraživanje CEMI-ja. Oni su sebi dali ocjenu tri, na skali od jedan do pet.

Značajan je procenat onih koji smatraju da nijesu sasvim dobro upoznati – ocjena dva, 19,7%, ili je uopšte ne poznaju – ocjena jedan, 18,8 %. Da je dobro poznaju (ocjena 4) smatra 12,8%, a veoma dobro (ocjena 5) 4,2%.

U odnosu na jun, povećao se broj građana koji su izjavili da zadovoljavajuće (4,4 %) i dobro poznaju Evropsku uniju (2,5%), dok je uočljivo značajno smanjenje broja građana koji smatraju da je dobro ne poznaju (7,6%).

Kada je u pitanju kontakt sa zemljama Evropske unije, u odnosu na junska ispitivanja, ne postoje znatna odstupanja u ovoj kategoriji, osim što se smanjio broj građana koji nijesu posjetili ni jednu od država EU za 3,5%. Sada se u tu, najbrojniju kategoriju, ubraja 58,3 % građana.

Podrška uključivanju obrazovanja o Evropskoj uniji u osnovne i srednje škole je u svim ispitivanjima visoka – oko 81 %.

tanju, evropskim zvaničnicima govorili da očekuju podršku od oko 60%, da bi se na kraju ispostavilo da je za integraciju preko 70% Slovenaca.

Da ulazak u Evropsku uniju ne znači automatski boljitak vidi se iz istraživanja koja se sprovode u novim članicama. Prema posljednjem "Eurobarometru", 44% Čeha, 46% Slovaka i 47% Letonacatvrde da im članstvo u EU nije donijelo "ni dobro ni loše".

"U zemljama koje su ušle u EU u posljednjem talasu proširenja očekivanja vjerovatno nijesu ispunjena, ali im isto tako članstvo u EU nije donijelo ništa loše", kaže Stojanović. **N.R.**

	Bolja	Ostati ista	Gora	Nemam odgovor
Kipar (sjeverni dio)	65%	20%	6%	9%
Rumunija	56%	25%	10%	9%
Crna Gora	53%	19%	19%	9%
Turska	53%	23%	13%	11%
Hrvatska	41%	35%	15%	9%
Bugarska	28%	36%	15%	21%

Izvor: CEMI

Očekivanja poboljšanja načina života za pet godina (zemlje kandidati i Crna Gora)

Piše: **Damir Šehović**

Kada govorimo o alternativnim pogledima i interpretaciji vrijednosti koje Evropska unija nosi, kao i o samoj problematici vezanoj za proces evropskih integracija, mogu se primjetiti dva različita pristupa. Naime, zagovornici integracionih procesa samu integraciju predstavljaju kao opšte dobro, kao proces koji sam po sebi nužno dovodi do boljeg standarda građana, smanjenja nezaposlenosti, rasta bruto domaćeg proizvoda, uravnoteženja platnog bilansa, smanjenja korupcije, uspostavljanja pravne države, jednostavno do boljitka u svim životnim sferama. Nasuprot njima, postoje čak i oni koji se protive ovakvim procesima jer smatraju da je riječ o svojevrsnom novom obliku imperijalizma, perfidnom načinu prevlasti Evropske unije u politici, ekonomiji i kulturi. Za njih proces integracije znači gubitak identiteta i pretvaranje sopstvenog suvereniteta u neki tuđi suverenitet, te svodenje čovjeka na pukog potrošača.

Što u suštini znači biti građanin Evrope? Koje vrijednosti nam donosi proces evropskih integracija? Da li možemo uticati na karakter odnosa unutar same Evropske unije? Imamo li, uopšte, mogućnost izbora?

Raskidajući sa ideologiziranim dogmama i predrasudama koje su se, nažalost, nadvijale nad nama dugi niz godina, suočili smo se sa problematikom vezanom za proces

Zašto želim da budem građanin Evrope?

evropskih integracija, ali na način da smo stare i dotrajale populističke floskule i poštapalice zamijenili novim i "modernijim", pri tom često ne ulazeći u suštinu problema. U tom smislu moramo naglasiti da je osnovna vrijednost, odnosno suština procesa prilagođavanja crnogorskog sistema sistemz Evropsko unije, mijenjanje načina mišljenja i raskidanje sa ukorijenjenim stereotipima vezanim za funkcionisanje jednog društva. Još je Kejns (najveći ekonomista 20. vijeka) naveo da se teškoća ne sastoji u prisvajanju novih shvatanja, već u oslobađanju od starih koja su razgranata "u svim uglovima našeg uma".

Kako tvrdi nobelovac Herman Hese: "Ptica se probija iz jajeta, jaje je svijet, onaj ko želi da bude rođen mora srušiti jedan svijet". Riječ je o svojevrsnoj mentalnoj tranziciji koja se zasniva na raskidanju sa logikom merkantilističke zatvorenosti i samodovoljnosti, jer ista dovodi do ograničavanja konkurentnosti, spustavanja rasta inovacija i produktivnosti, te pogoršanja životnog standarda. To je istovremeno i prelazak iz jedne "njutnovske ere" u "eru stohastike", u kojoj se sve igre igraju na tržištu, a ne nikako za partijskim, ili još gore, kafanskim stolovima.

Iako na prvi pogled može djelovati čudno, moramo se složiti da problem nije u onih famoznih 80.000 stranica propisa, već u nama samima, odnosno našem poimanju stvarnosti. Suština je uvijek u malim stvarima, zar ne? Dakle, ukoliko želimo da postanemo građani Evrope, a

nadam se da želimo, moramo što prije početi sa mijenjanjem našeg sistema vrijednosti, i to u što kraćem roku jer je naše vrijeme odavno isteklo pa moramo "trčati" brže od ostalih ukoliko želimo da ostanemo "u igri". Ne smijemo se oslanjati na bilo kog drugog, nezavisno sa koje adrese dolazio, jer drugi ne mogu upravljati našim putem, oni mogu ići sa nama, ali nikako umjesto nas. Priliku za pravo odmjerenje snaga sa konkurencijom iz Evrope ćemo imati uskoro, barem se tako nadamo.

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, odnosno njegovom ratifikacijom u Evropskom parlamentu i parlamentima država članica Evropske unije, doći će do postepenog uspostavljanja Zone slobodne trgovine sa 25 zemalja Evropske unije, čime se crnogorsko tržište otvara za evropsko tržište od 440 miliona stanovnika koje je 600 puta veće od našeg. To će usloviti "kompresiju prostora i vremena". Novonastala situacije će podrazumijevati i nova pravila igre, koja se sastoje u sljedećem: "Ukoliko jedna zajednica može da napravi neki proizvod efikasnije od druge, ona treba da se specijalizuje samo za one artikule koje proizvodi najefikasnije i da ih razmjenjuje za druge. Jednostavno, svaka država se specijalizuje za ono što najbolje radi, što sa druge strane dovodi do podizanja produktivnosti, obaranja cijena i fokusiranja na nekoliko proizvoda, što bi zapravo značilo da uvozimo ono što nam je potrebno a izvozimo ono što proizvodimo".

Dakle, umjesto stare nacionalne

samodovoljnosti i izolovanosti, dolazi do svestrane trgovine i međuzavisnosti nacija a promovisanje izvoza postaje temelj za uspješan razvojni program. I zaista, potpuno otvaranje prema međunarodnoj trgovini i bezrezervno prihvatanje čuvenih "osnovnih sloboda" (sloboda kretanja roba, usluga, kapitala i radne snage) je pomoglo mnogim zemljama da ostvare mnogo brži rast nego što bi one inače postigle. Ipak, u cilju razbijanja crno-bijele slike svijeta, a ne nikako zbog sumnje u ukupnu dobrobit same integracije, postavice nekoliko pitanja: Koje zemlje izvlače najveću korist od takve trgovine, odnosno zaravnjenog igrališta, kako je **Noam Čomski** zove? Da li podjednako razvijene i nerazvijene?

Da li može postojati višak slobode (u ekonomskom smislu), a ako može, da li takva sloboda može da šteti jednom društvu na određenom nivou razvijenosti? Da li je ovo povezano sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i sa pregovaračkom platformom Vlade Crne Gore?

Sama sloboda podrazumijeva mogućnost izbora. U osnovi ekonomije je takođe izbor. Sam izbor je ponovo sloboda. Kako lako sastavljena sintagma, tako zvonka, a kakve samo konsekvence može da nosi. Ratovi, siromaštvo, nasilje, korupcija, sve su to potencijalne posljedice slobode. čak je i Adam Smit, čiji model je u osnovi "ideologije" slobodnog tržišta, ukazivao da tržišni sistem zahtijeva jasno uspostavljena prava vlasništva, jake institucije i sudove koji bi ih prisilno obezbjeđivali. Savremena ekonomska nauka je

dokazala pod kojim uslovima važi Smitova tvrdnja da tržišne sile usljed motivisanosti profitom kao nekom nevidljivom rukom vode privredu ka efikasnijim ishodima.

Ova tvrdnja se u potpunosti ne bi mogla primijeniti na zemlje u tranziciji kod kojih su informacije nesavršene, a tržišta nekompletna tako da nijesu u mogućnosti da daju efikasan ishod. Ideologizacijom pomenute tvrdnje se, prema nobelovcu Stiglicu, dovodi do stvaranja "efekta ekonomske džungle prvobitne akumulacije" u kojoj se država privatizuje, rastače na mrežu uskih grupa kojima vlast postaje poluga uvećanja privatnog bogatstva. Rješenje je dakle u gradualističkom pristupu, tako da se o tome mora voditi računa tokom predstojećih pregovora o određivanju dinamike otvaranja našeg tržišta prema evropskom. Naravno, ovo se od-

nosi samo na one proizvode koje proizvodimo na osnovu komparativnih prednosti koje Crna Gora ima u odnosu na konkurenciju iz okruženja.

Sa druge strane treba naglasiti da su u samoj EU sve države jednake, mada su ipak neke "jednakije". Tu se moramo zapitati da li mi kao građani malene Crne Gore možemo uticati na pomenutu pojavu i imamo li uopšte mogućnost izbora? Svakako da je odgovor na prvi dio pitanja negativan, jer treba biti svjestan da 650 000 stanovnika na 13 500 km² ne mogu imati takvu snagu, jer takva Crna Gora ne može biti zadužena za izvoz politike i kojekakvih političkih modela, iako me ne bi iznenadilo i suprotno mišljenje obzirom na našu tradicionalnu zabludu o istorijskoj ulozi Crne Gore i njenom velikom značaju.

Na drugi dio pitanja odgovor je takođe uglavnom negativan. Svakako da je integracija neizbježna tako da ćemo prije ili kasnije morati usvojiti filozofiju na kojoj počiva sama Evropska unija, bez obzira kada ćemo se i formalno pridružiti velikoj evropskoj porodici. Sila Boga ne moli, zar ne? Suština je usvajanje evropskih vrijednosti a ne nikako članstvo samo za sebe. Međutim, razlog više za prihvatanje pomenute filozofije u što skorijem roku možemo naći u činjenici da deficit evropskih ideala vodi do "geto-društva". U takvim društvima građani postaju "zarobljenici" vlastitih elita. Da li ovo budi u vama određene asocijacije!?

Autor je saradnik u nastavi na Ekonomskom fakultetu u Podgorici. Pohađao je III generaciju Škole evropskih integracija.

PROFESOR ČEDOMIR ČUPIĆ TVRDI DA ĆE SE PRIBLIŽAVANJEM EU POTPUNO IZMIJENITI SLIKA DANAŠNJE CRNE GORE

Nestaće monopoli i u ekonomiji i u politici

Mislim da će se ulaskom u Evropsku uniju ovdje potpuno izmijeniti slika: od perspektive ekonomskog razvoja do zapošljavanja, od promjene jednog socijalnog stanja do promjena takozvanog egzistencijalnog nezadovoljstva, i na kraju do onoga koji je vezan za neke kulturne promjene, smatra dr Čedomir Čupić, profesor na Fakultetu političkih nauka u Beogradu i predavač u Školi evropskih integracija koju organizuju Centar za građansko obrazovanje (CGO), Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) i Evropski pokret u Crnoj Gori (EPuCG), uz

Čak i oni koji su uspjeli monopolom da se obogate, brzo će to bogatstvo uništiti ako nemaju sposobnost. Zato je jako važno imati svijest da pridruživanjem vi rješavate i socijalne probleme i nepravdu koji postoje, rješavate političke probleme jer uvodite standarde demokratskih zemaljama

podršku fondacije Institut za otvoreno društvo, Predstavništvo u Crnoj Gori.

Čupić, u razgovoru za EIC Bilten, ocjenjuje da je stanje u Crnoj Gori sa 650.000 stanovnika, što je jednako gradu srednje veličine u nekoj razvijenoj zemlji, lako urediti.

"Dovoljno je da se naprave dva autoputa: jedan koji bi išao prema Bijelom Polju, Beranama i Rožajama i drugi prema Plužinama i Bosni. Vi

tako faktični valorizujete prednosti Crne Gore, a to su turizam i poljoprivreda. To možete da razvijete u neviđenim razmjerama", kaže Čupić.

Naglašavajući da Crna Gora ima ekonomsku perspektivu, on dodaje da akcenat treba staviti na turizam i poljoprivredu, odnosno proizvodnju zdrave hrane.

"Ne možete vi sada očekivati od ljudi da oni ostaju u tim planinama, u nekoj zaostalosti i zapuštenosti. No, sutra ako imaju put, ako svoje proizvode mogu da plasiraju, onda je to potpuno druga stvar. Vi znate da se u EU i razvijenim zemljama danas najviše cijene proizvodi koji su proizvedeni u potpuno ekološki čistim okolnostima, u kojima nema hemije. To su preskupi proizvodi i to znači jednu šansu kada se otvori tržište", objašnjava Čupić.

Prema njegovim riječima, dok je zemlja zatvorena onda je uvijek moguća monopolizacija u ekonomiji, ali približavanjem Evropskoj uniji monopoli padaju.

"Dolaze razni proizvođači i onda se taj problem rješava. Čak i oni koji su uspjeli monopolom da se obogate, brzo će to bogatstvo uništiti ako nemaju sposobnost. Zato je jako važno imati svijest da pridruživanjem vi rješavate i socijalne probleme i nepravdu koji postoje, rješavate političke probleme jer uvodite standarde demokratskih zemaljama", tvrdi profesor Čupić.

On ističe da se približavanjem EU uvode i principi smjenjivosti

dr Čedomir Čupić

vlasti i demokratizacije partija.

"Dolazi do jedne filtracije, i ljudi se ne plaše što će uraditi posao u opštem interesu i sutra se ponovo vratiti svojoj profesiji kao što je to slučaj na Zapadu, a ne da vječno ostaju na funkcijama", procjenjuje Čupić.

On vjeruje da će oni koji budu omogućili takav put Crne Gore ostati upamćeni kod građana i u državi kao ljudi od kojih ustvari počinje jedan novi period.

"S druge strane, svi oni koji su u poziciji treba da shvate da nema nezamjenjivih u društveno-političkom životu. Nezamjenjivi su samo u ličnim životima, a u političkom životu svi treba da budu smjenjivi", zaključuje profesor Čedomir Čupić.

N.R.

PREDSTAVLJAMO INSTITUCIJE EU

Evropska Komisija

Ako se pode od evropskih integracija i daljeg zbližavanja 25 članica Evropske unije onda je Evropska komisija možda i najznačajnija institucija EU. "Motor integracija" i "čuvar ugovora" već su poznati sinonimi EK zbog njene uloge predlagача novih propisa, implementatora svih zajedničkih politika EU, ali i tužioca pred Evropskim sudom pravde ukoliko neka članica ne sprovodi zakone EU – uredbe, direktive i odluke. Da je zadatak EK da brani interese EU u odnosu na pojedinačne privremene interese država članica pokazuje i uloga njenih članova – komesara. Oni su obavezni da djeluju u skladu sa interesima EU i da budu potpuno nezavisni od interesa vlada zemalja iz kojih dolaze, bez obzira što su to uglavnom ugledni političari u matičnim državama.

Čini je 25 članova i predsjednik, što trenutno obavlja **Jose Manuel Barroso**, bivši premijer Portugala. Do novog talasa proširenja 2004. kada su 10 zemalja srednje i istočne Evrope ušle u EU, u Komisiji su Francuska, Italija, Njemačka, Španija i Velika Britanija imali po dva predstavnika, a sve ostale članice po jednog. Mandat komesara je pet godina, kao i poslanicima Evropskog parlamenta. EK bira Evropski savjet, koji čine premijeri ili predsjednici 25 članica EU, što kasnije verifikuje Evropski parlament.

Komisija je podijeljena na 38 generalnih direktorata (Directorate General – DG), opštih i specijalizovanih službi. Na čelu svake službe je glavni direktor, koji je odgovoran komesaru zaduženom za određeno područje rada službe. Preko 25.000 je zaposlenih, od čega je predvodilaca oko četvrtina.

Komisija priprema zakonske prijedloge o kojima odlučuje Savjet ministara,

primjenjuje načela zajedničkih politika EU i nadgleda njihovo sprovođenje, nadzire primjenu evropskog prava i dodjelu finansijskih sredstava. Komisija zastupa Uniju u međunarodnim pregovorima i putem svojih predstavništava u svijetu.

Isključivo pravo predlaganja zakonodavnih propisa je najvažnija uloga Komisije jer se u Uniji ne može usvojiti nijedan zakonski prijedlog koji ne potiče od Komisije. Pri predlaganju novih propisa Komisija se savjetuje s vladama država članica, predstavnicima industrije, sindikata i drugih interesnih grupa na koje predlog može uticati. Komisija jedino nema isključivo pravo predlaganja propisa u području zajedničke spoljne i bezbjednosne politike i saradnje u pravosuđu i unutrašnjim poslovima (2. i 3. stub EU), gdje to pravo dijeli sa državama članicama.

U slučaju kršenja evropskog prava u državama članicama, ako se ono uopšte ne sprovodi ili se krši, predmet mora dostaviti Evropskom sudu. U nekim slučajevima može kazniti pojedince i preduzeća koji ne poštuju evropsko pravo, a najčešće je po srijedi nepoštovanje politike konkurencije, tj. stvaranje monopola i dogovaranje cena. Komisija nadgleda regularnost vladinih subvencija pojedinim industrijama, sprovođenje pravila konkurencije, a reguliše i preuzimanje i spajanje velikih preduzeća.

Web adresa Evropske komisije je www.europa.eu.int/comm

Za zainteresovane koji žele da urade pripravnički staž u Evropskoj Komisiji, preporučujemo da pogledaju sve detalje na <http://www.europa.eu.int/comm/stages>, s obzirom da je konkurs otvoren do marta 2006. godine.

N.R.

NEVLADINE ORGANIZACIJE
U EVROPSKOJ UNIJI

ECAS

ECAS (Euro-
pean Citizen
Action Service)
je nevladina or-
ganizacija sta-
cionirana u Bri-
selu čiji je po-
sao da omogući

Caroline Gothier

ostalim nevladinim organizacija-
ma i pojedincima da se njihov
glas čuje u institucijama Ev-
ropske unije. ECAS to postiže
savjetima i lobiranjem.

ECAS takođe pomaže prist-
up nevladinih organizacija
strukturnim fondovima Evropske
unije, ima svoju službu za
pravne savjete koja je besplatna
za sve državljane članica EU.
Uz to, ECAS sprovodi istra-
živanja o transparentnosti i
komunikaciji između građana i
institucija EU, obučava pred-
stavnike nevladinog sektora u
novim članicama EU i njihovim
susjedima kako bi bolje upoz-
nali EU i njen način funkci-
onisanja, proces donošenja
odluka i kako bi naučili kako da
sarađuju sa institucijama EU i
mrežom nevladinih organizacija
(ngos@ecas.org).

ECAS obezbjeđuje informa-
cije o tome koji fondovi su
namijenjeni za pojedine vrste
projekata, koga treba kontakti-
rati, koje su glavne greške koje
treba izbjeći...

Web adresa ECAS-a je
www.ecas.org.

E-mail je info@ecas.org.

*Priredila: Caroline Gothier.
Autorka je službenica za odnose
sa javnošću ECAS-a*

Nakon završnog seminara u Bijeloj

Uspješno završen još jedan ciklus SEI

Još jedan ciklus Škole evropskih integracija, koju organizuju Centar za građansko obrazovanje (CGO), Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) i Evropski pokret u Crnoj Gori (EPuCG) završen je ispitom 09. januara.

Četvrta generacija Škole evropskih integracija u Podgorici i prva generacija regionalne škole u Bijelom Polju, sa ukupno 53 polaznika, svoje četvoromjesečno upoznavanje sa institucijama i načinom funkcionisanja Evropske unije, priveli su kraju završnim seminarom u Bijeloj od 22. do 25. decembra.

Kao i prethodne tri generacije, ugledni predavači, od profesora Univerziteta, preko istaknutih pojedinaца iz NVO sektora do ambasadora članica Evropske unije u Srbiji i Crnoj Gori, dva puta sedmično po dva časa upućivali su polaznike u istorijat i političku misao Evropske unije, logiku njenog postojanja i održanja, te prilično složen način njenog djelovanja i donošenja odluka.

Školom je ustanovljen jedinstveni centar organizovane, programski i metodološki adekvatno utemeljene edukativne djelatnosti vezane za procese evropske integracije, kao i za implementaciju i prihvatanje evropskih standarda i vrijednosti uopšte. Prvenstveni cilj je uvećanje potencijala ljudskih resursa u Crnoj Gori, a i ovaj

put su polaznici iz različitih sektora – od studenata, državnih i opštinskih službenika, preko novinara i sudija do predstavnika NVO sektora, političkih stranaka i privrednika.

CGO, CRNVO i EPuCG projekat realizuju uz podršku Instituta za otvoreno društvo–Predstavništvo Crna Gora (FOSI-ROM).

Kao i do sada, kandidati za narednu generaciju Škole dobrodošli su bez obzira na pol, nacionalnost, vjeru ili uvjerenja, s tim što prednost imaju oni kandidati koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma i koje priroda posla i profesionalni interes vezuje za tzv. javnu scenu. Detaljnije informacije o Školi, programu, predavačima i polaznicima nalaze se na web-sajtu www.sei.cg.yu

CEMI-jeva zimska škola

U okviru druge faze projekta "Upoznaj Evropsku uniju", Centar za monitoring (CEMI) je u Tivtu od 17–21. decembra održao zimsku školu vršnjačke edukacije.

Učesnici seminara bili su srednjoškolci uzrasta od 16. do 18. godina iz 20 gradova Crne Gore. Kriterijumi za njihov odabir bili su zalaganje i kreativnost na radionici koja je u njihovoj školi održana u prvoj fazi ovog projekta, kao i kvalitet eseja na temu "Budućnost mladih u Evropkoj uniji".

Na samom kraju, učesnici su polagali test o Evropskoj uniji i vršnjačkoj edukaciji i dobili diplome, a tim i zvanje edukatora CEMI-ja.

Pokrovitelji su ambasade Savezne Republike Njemačke i Velike Britanije.

Školu je otvorio šef kancelarije njemačke ambasade u Podgorici g. Bernard Zobel.

Nova pravila za borbu protiv korupcije

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO), u okviru projekta "Nevladine organizacije i evropske integracije", organizovao je 19. decembra PR Centru javnu debatu o Strategiji za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala – kako se boriti protiv tzv. velike korupcije.

Panelisti su bili **Nebojša Medojević**, izvršni direktor Grupe za promjene, **Petko Spasojević**, načelnik za privredni kriminal u crnogorskoj policiji, **Srdan Milić** iz Socijalističke narodne partije, **Milka Tadić**, novinar Monitora i **Petar Stojanović**, krivični sudija Vrhovnog suda, dok je moderator bio novinar **Petar Komnenić**.

Spasojević je tom prilikom najavio je da će istražni organi uskoro primjenjivati mjere tajnog nadzora za većinu krivičnih djela umjesto samo za organizovani kriminal, kao do sada.

On je kazao da je policiji neophodna tehnika za prikupljanje dokaza za korupciju.

Sa debate

Nebojša Medojević ocijenio je da je neophodna promjena vlasti i da niko u Crnoj Gori ne smije da se bori protiv "pripadnika interesnog klana".

"Jedan čovjek je to pokušao i platio glavom. Klan je težak milione dolara, ima plaćene ubice. To su teške i opasne stvari, hobotnica je uhvatila državu", kazao je Medojević.

Ovaj projekat CRNVO-a podržali su Fond za evropske integracije, koji finansira Evropska unija preko Evropske agencije za rekonstrukciju, a napravljen je u saradnji sa Evropskim pokretom u Srbiji.

ZA OVAJ BROJ PREPORUČUJEMO:

Scholarships for Masters Programmes in International Relations Graduate Institute of International Studies, Geneva, Switzerland

Master in International Studies (MIS)

The Master in International Studies (MIS) is a two-year programme that will replace the current Institute DEA programme as of October 2006. It is designed for students wishing to develop expertise in one of the disciplines of the Institute (International Economics, International History and Politics, International Law, Political Science). The programme prepares students for doctoral studies, research and careers requiring strong professional skills in the public and private sectors. The degree specifies the discipline of specialization.

The curriculum involves intensive training at an advanced level in the main discipline in specialized courses and seminars, writing a master's thesis, as well as some familiarization with at least one other discipline. Students are also offered the opportunity to focus their studies on international policy issues in which the Institute has developed a strong competence given its location and the profile of its faculty.

Master in International Affairs (MIA)

The Master in International Affairs (MIA) is an innovative two-year programme designed to prepare students for an international career in the public, non-profit and private sectors. The curriculum is primarily designed for students with a Bachelor's degree in one of the four disciplines of the Institute and provides them with a unique opportunity to develop an inter-disciplinary approach to international issues.

The curriculum combines a theoretical preparation in economics, history, law and political science, courses, three areas of concentration (global and regional integration, security and conflict management as well as global society), interdisciplinary seminars and electives. The curriculum also emphasizes the development of the technical skills necessary for effective analysis and decision making (quantitative methods but also negotiation and project management) and encourages internships during the course of study.

Website:

<http://hei.unige.ch/adm/aide.html>

School of Advanced International Studies

The Johns Hopkins University School of Advanced International Studies, Bologna Center, is a full-time graduate school that offers a graduate level international relations program in Europe under the American system. Established in 1955, the center has promoted an international composition of students, faculty and staff. More than 30 countries are represented on the student body each year. Over 5,500 graduates of the center now work in 100 countries around the world. The Bologna Center offers an interdisciplinary program of studies, with an emphasis on European studies, international economics, politics and history.

Applications from non-US students are due in Bologna by February 1, 2006.

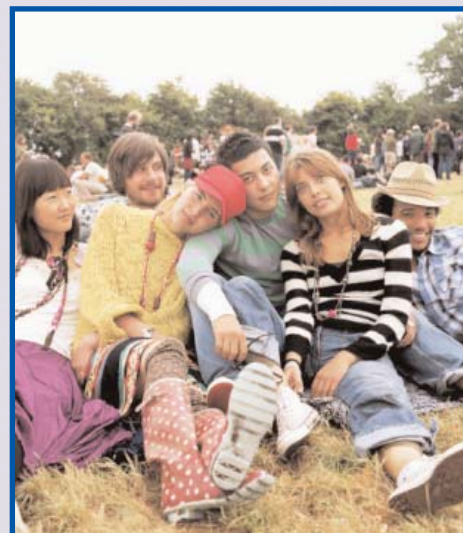
Website:

<http://www.jhubc.it>

M.A. In Advanced European and International Studies

Location: Istanbul, Nice, Berlin

Duration: 9 months (From October

2006 to July 2007)

Deadline: The deadline for applications is on July 31st 2006.

A limited number of scholarship is available

Curriculum Highlights:

Students who successfully complete the program acquire 60 ECTS credits. In addition to the stays in Istanbul, Nice, Berlin, the Institute offers a study trip to European and international organizations in Geneva, Strasbourg, Brussels, and Paris.

Subject Areas: International Relations, European Integration, Democracy and Society, Federalism. This program is supported by the European Union.

Website:

www.iehei.org

The Second European Summer University

3-22 July 2006 at the University of Grenoble

Topics are: Comparative Politics, International Relations, European Studies Modules in English, with the ECTS credits

Second, Third and Fourth year students from Europe and beyond are eligible.

Partial funding from the EU and French government is gratefully acknowledged.

Website:

<http://www.epsNet.org/esu>

Conference "Where is the European Union Heading? Where Should It Head? A World Perspective on the EU" Brussels, Belgium

Deadline: February 9, 2006

During this one day conference there will be high profile panel discussions among experts in these fields of high importance to Europe's future strategy:

- * Agriculture and its related trade Aspects.
- * Enlargement of Europe and Neighboring Policy.
- * Competition Policy.
- * Migration and Justice, Freedom and Security.

Conference participants will be officials of the EU institutions, politicians, diplomats, academics, businesspeople, think-tank representatives, journalists and members' representatives of NGOs.

Website:

<http://eu-perspectives2006.tripod.com>

EFRI Summer School Faculty of Economics Rijeka, Croatia

Date: July 3rd –15th 2006

Deadline: June 11th 2006

Open to: Undergraduate and graduate students of economics and other social studies

The goal of the EFRI Summer School is to introduce students of economics, law and other related studies to the basics of the economic integration process in Europe (focusing on Croatia and South East Europe), and to point out the advantages and challenges of economic integration in everyday life. The course work will consist of lectures, workshops and an assignment to be completed in groups with the support of course supervisors. Due to its specific approach to the European Union & the International

Environment, this course will suite students who already have a basic knowledge of EU matters and those who want to know more.

The Summer School programme is developed in cooperation with the local community, successful Croatian companies, domestic and foreign institutions.

Classes will be held by lecturers from Croatian and European Universities and by experts from state and other institutions. Classes are completely in English and will be held at the Faculty of Economics Rijeka.

Participants will learn about Europe and will be awarded 6 ECTS credits.

All participants will be provided with a bus pass.

APPLICATION

The EFRI Summer School is open to both undergraduate and graduate students of economics and other social studies. Fill in the application form available at EFRI summer school web site.

FEE AND SCHOLARSHIPS

A total fee of 550 EUR covers tuition, study materials, organized trips, public transportation, accommodation, breakfast and lunch.

A limited number of full or partial scholarships are available.

Website:

http://www.efri.hr/admin/dokumenti/Program_ljetne_skole2006.pdf

VII. Bled Forum on Europe – Foresight Conference on Global, European and Regional Governance

Date: March, 3.–4.2006

Venue: Bled/Slovenia, Hotel Golf www.hotel-golf-bled.com

The organisers of this conference are: Bled Forum on Europe, Slovenian Research Agency, Austrian Science and Research Liaison Office Ljubljana (ASO Ljubljana)

With this conference the organisers want to contribute to the further advancement of foresight research in Europe and especially also to the development of scientific capacities for foresight research (technological and socioeconomic foresight) in so called Western Balkan countries (Croatia, Bosnia and Herzegovina, Serbia and Montenegro, Macedonia, and Albania).

Main topics of the conference will be:

- Global challenges (AC UNU Millennium Project) and the role of Foresight for global governance.
- European challenges (Lisbon process and beyond) and the role of Foresight for European policy making.
- Governance challenges for Southeast European or Western Balkan countries and the role of Foresight for policy making in and towards this region.

The conference also aims at providing a basic overview on who is doing what in foresight research in SEE countries. In addition, researchers from SEE countries active in foresight research shall get an opportunity to find out about >state of the art< in foresight research, about global, and Europe-wide programmes and networks on foresight research in order to facilitate the integration of SEE foresight researchers in existing networks and programmes.

Furthermore the conference aims at giving an impetus to regional foresight studies focusing on SEE region (comparable to the European Commission/IPTS Enlargement Futures-Project)

For further information (Conference Programme, Registration Form, ect.) please visit also the ASO Ljubljana Homepage (www.aso.zsi.at) and Bled Forum on Europe Homepage (www.bledforum.org, which will be launched on the 1st of February 2006).

Evropski informativni centar

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

Urednik: Neđeljko Rudović; Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević
Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 - 112, 665 - 327 E- mail : eicbilten@cg.yu
EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu